

GØR EVIDENS MERE SKADE END GAVN?

”Ja, hvis det ekskluderer refleksion og responsivitet,
fremfor at indgå som ressource i det ligeværdige samarbejde. . .”

Af Hanne Warming

Selvfølgelig skal det sociale og pædagogiske arbejde være vidensbaseret. Hvem kan i oplysningens tidsalder og videnssamfundet være imod viden og sikkerhed for, at det man gør, rent faktisk er virkningsfuldt. Artiklens titel kan derfor næsten synes kættersk. Imidlertid er det altid vigtigt at stoppe op og stille spørgsmål ved det, der tilsyneladende giver sig selv. Derfor vil jeg i denne artikel rette et kritisk blik mod ’evidens-selvfølgeligheden’. Det vil jeg gøre dels på evidenstankegangens egne præmisser; dels med afsæt i andre forståelser af videnskab samt socialt og pædagogisk arbejde.

I en debatpjece fra 2005 kritiserer Huset Mandag Morgen den nuværende praksis for i alt for høj grad at hvile på tro og forhåbninger og for at eksperimentere med borgernes ve og vel. Det ønskelige alternativ opstilles som ”Omhyggelig, udtrykkelig og kritisk brug af den bedste aktuelle viden i forbindelse med beslutninger om brugernes velfærd”:

- *Omhyggelig* – fordi det er en etisk forpligtelse at udvise omhu i valget af den bedst mulige løsning.
- *Udtrykkelig* – fordi man klart gør rede for både indsats og ønsket målsætning. Det kræver eksplicite beskrivelser og definitioner af indsats og målsætninger.
- *Kritisk* – fordi man ikke uden videre accepterer etablerede teorier og modefænomener, men beder om at se dokumentation, der lever op til metodiske krav med høj evidensgrad.
- *Bedste aktuelle viden* – er viden, der er organiseret efter graden af evidens.

Huset Mandag Morgen 2005: 12

I ovenstående uddybning ser vi både begrundelser og definitioner af de enkelte elementer. Det første punkt *Omhyggelig* er der næppe

nogen, der vil være uenige i. De sidste to punkter følger samme spor, men introducerer nu en hierarkisering af viden. Heroverfor har punkt to en lidt anden karakter, idet det snarere synes at handle om dokumentation end evidens – en dokumentation, der kan understøtte styring og kontrol.

Men er det (også) formålet med evidens?

Ofte bruges begreberne evidens og dokumentation i flæng og i sammenhæng. At arbejde evidensbaseret betyder at arbejde med afsæt i videnskabeligt underbyggede metoder og viden. Dokumentation er at registrere og kunne fremvise, hvordan (ud fra hvilke metoder), man arbejder, samt eventuelt resultaterne heraf. Dermed kan de to forskellige typer praksisser også være vævet ind i hinanden, fordi dokumentationen på den ene side kan have som formål at fremvise, at man arbejder med afsæt i videnskabeligt underbyggede metoder og teorier (evidensbasering). På den anden side kan dokumentationen fungere via videnskabelige metoder og have til formål at bidrage til videnskabelig viden om feltets praksis.

Huset Mandag Morgen begrunder 'nødvendigheden af evidensbasering' med, at "vi kan ikke være andet bekendt". Det gør de ud fra en tankegang om, at ikke-evidensbasering betyder at eksperimentere med borgernes liv og velfærd. Det er en sådan eksperimentering, de mener, vi ikke kan være bekendt. Samtidig er der også et økonomisk rationale, om at vi ikke skal bruge penge på noget, der ikke virker – og at vi skal vurdere anvendelse af (økonomiske) midler i forhold til effekten: Det skal kunne betale sig, og vi skal have mest muligt for pengene (Huset Mandag Morgen 2005: 5). Eller som en socialrådgiver en gang formulerede det overfor mig: "Den bedste indsats til prisen; gul pris, du ved". Det økonomiske rationale udgør en væsentlig baggrund for dokumentationskravet og styringsønsket. Det vil vi nu lade ligge og i stedet vende blikket mod kritikken af at eksperimentere med borgernes liv og velfærd.

Jeg er sådan set enig i denne kritik, om end ikke i konklusionen, og kun hvis man tilføjer: 'hvis det ikke foregår i et ligeværdigt samarbejde med borgeren selv'. Tilføjjelsen er både etisk og metodisk begrundet. For en central pointe er, at socialt arbejde og socialpædagogiske indsatser altid er en form for eksperiment.

Det uudgøelige eksperiment – og den etiske håndtering af dette

Hanne Katrine Krogstrup (1997) har for snart mange år siden slået fast, at sociale problemer er såkaldt "vilde problemer". Modsat "tamme" problemer, er vilde problemer komplekse. Konteksten har indflydelse på outcome af en given intervention, hvorfor vi ikke kan forudsige resultatet. Disse karakteristika ved vilde problemer betyder, at vi så at sige ikke kan undgå at eksperimentere. Det er et vilkår ved socialt arbejde og socialpædagogiske indsatser. Dermed giver evidensbegrundelsen om, at vi ikke kan være bekendt at eksperimentere med borgeren ikke mening. I stedet rejser spørgsmålet sig på en anden måde: Hvem skal have lov til at designe eksperimentet og hvem skal have definitionsmagten i forhold til at afgøre om interventionen er vellykket, og ud fra hvilke (normative) kriterier? For det er der nemlig ingen objektive kriterier for – det afhænger af perspektiv: Er den bedste løsning f.eks. 'gul pris'-løsningen eller den lidt dyrere løsning? Er den bedste løsning den, der giver 'ro på sagen', eller den, hvor der er løbende konflikter, men hvor de håndteres på en måde, så de udmønter sig i læring og empowerment?

I Mandag Morgens debatoplæg gives bolden til videnskaben (bedste viden efter en hierarkisk viden, som vi vender tilbage til om lidt) og politikerne/bureaukraterne (styring) med socialarbejderen eller pædagogen som redskab. Borgeren, hvad enten denne er et barn, en ung eller en voksen gøres til objekt for disses dispositioner. Imidlertid kan vi ikke forvente, at borgerne agerer passivt, eller alternativt underdanigt og taknemmeligt medspillende. Det er lige så sandsynligt, at de agerer med modstand – i særlig grad, hvis interventionen ikke opleves som meningsfuld. Modstand kan derudover også motiveres af oplevelsen af at blive objektgjort og handlet hen over hovedet på. Borgeren og dennes reaktioner udgør en del af kompleksiteten og spiller ind på, hvad outcome af en given intervention bliver. Af den grund er det metodisk dumt og etisk forkert at se bort fra borgerens egne perspektiver – ligegyldig, hvor meget, hvor sik-

ker (man tror) man er på, hvad der er den bedste løsning.

Det er væsentligt at bemærke, at en sådan tilgang ikke imødekommer en etisk fordring, formuleret af filosofen Emmanuel Levinas, om at se og møde den anden som unikt individ. Pointen hos Levinas er, at den Anden aldrig vil kunne reduceres til at være et historisk frembragt eller psykologisk begribeligt individ. Hvis man udøver en sådan reduktion i det sociale eller pædagogiske arbejde gennem identificering af problem og kategorisering af personen, så den kan passe ind i forhold til en given evidensbaseret metode, gør man vold på den Anden, ved at reducere hans/hendes unikhed til noget alment, f.eks. ADHD-barn, ung med angst etc. Den Andens anderledeshed og unikhed er ukrænkelig og absolut, og den lader sig ikke opsuge af videnskabelig viden – heller ikke når denne fremstår som den 'bedst mulige viden'.

Efter disse indvendinger mod evidensens forrang og mulighed for at eliminere eksperimentet, vil jeg vende mig mod evidensforvalernes hierarkisering af viden.

Evidensstigen

Hierarkiseringen af viden bliver ofte fremstillet i den såkaldte evidensstige (eksempelvis i Huset Mandag Morgen 2005: 16 & 29 ff).

- Trin 7. Systematiske oversigter
- Trin 6. Lodtrækningsforsøg
- Trin 5. Kohorte- eller panelstudier
- Trin 4. Matchet kontrolgruppe/systematisk benchmarking
- Trin 3. Sammenligningsstudier/ alm. benchmarking
- Trin 2. Ekspertholdninger
- Trin 1. Casestudier

Stige-metaforen indikerer, at der er tale om stigende evidens (forstået som sikkerhed for, at det er troværdig viden), desto højere man kommer op på stigen.

Casestudier indgår som det nederste trin på stigen, det vil sige, som det der giver den dårligste viden. Casestudier identificeres som anekdoter, historier, enkeltsager osv, og

Mm | Evidensstigen

Analysemetode	Eksempler	Styrke
1. Casestudier	Anekdoter, historier, cases osv.	Meget lav
2. Ekspertholdninger	Udtalelser, usystematiske konsensusudtalelser mv.	
3. Sammenligningsstudier/ almindelig benchmarking	Benchmarking med nøje beskrivelse af både indsats og effekt. Effektmåling over tid (før og efter sammenlignes og sammenlignes med ændringer i indsats)	
4. Matchet kontrolgruppe/ systematisk benchmarking	Benchmarking med sammenlignelig gruppe (skole A sammenlignes med lignende skole B). Kontrol for f.eks. social baggrund, karakterniveau osv.	
5. Kohorte- eller panelstudier	Sammenligner forløb for ledige, der er blevet aktiveret med X, med ledige, der stadig venter på aktivering. Sammenligner mængden af lungekræft med mængden af rygning i årtierne forud.	
6. Lodtrækningsforsøg	Deltagerne deles i to (eller flere) grupper via lodtrækning. Testes før og efter. Grupperne sammenlignes.	
7. Systematiske oversigter (meta-studier)	Sammenfatter resultaterne af flere studier udvalgt og vurderet efter systematiske kriterier. Ofte vælges kun lodtræknings- og kohortestudier.	Meget høj

Analyse- og evalueringemetoderne er ordnet efter pålidelighed. Systematiske oversigter eller såkaldte metastudier er den mest pålidelige metode. Problemet med de meget pålidelige metoder er til gengæld, at de kun kan svare på snævre spørgsmål.

Kilde: (Greenhalgh 2000)

det hævdes at disse findes i uendelige mængder (ibid: 16 & 29), hvilket jo ikke er så mærkeligt definitionen taget i betragtning. Videre hævdes det, at stort set alle tolkninger/teorier om et fænomen kan bringes til at passe med en udvalgt anekdote (ibid: 16 & 30). Det er klart, at man kan bruge konkrete cases sådan – illustrativt, og det gør både jeg, andre forskere, journalister osv. med henblik på at illustrere særlige pointer – men det er ikke casestudiets metode, det vil sige, det er ikke sådan den viden (pointen) er fremkommet, og det er ikke casestudiets eneste potentiale.

Chef for forskningscenter ved Oxford University, professor Bent Flyvbjerg har vist, hvordan casestudier ved omhyggelig udvælgelse er lige så valide til dokumentation og generering af valid viden om effekt

som de metoder, der står højt på evidensstigen (Flyvbjerg 2006). Samtidig er de bedre til at få indblik i de dynamikker, der skaber effekten. Dermed giver casestudiet et bedre grundlag for refleksion i og over en praksis, der handler om vilde problemer. Der gives derimod ikke faste anvisninger i form af 'i tilfælde af diagnosen xx, eller problemstilling yy, kan man altid med fordel benytte metode zz', sådan som andre metoder hævder at være i stand til – men det er jo netop heller ikke muligt (omend måske en urealistisk ønskedrøm), når det gælder vilde problemer.

Ekspertholdninger står næstnederst på evidensstigen. Evidens fortalere har altså rangeret ekspertholdninger et trin højere end casestudier, hvilket fra et videnskabeligt perspektiv, fremstår noget overraskende. Ekspertholdninger er der også mange af, og

værdien af disse problematiseres på følgende måde: ”Flere undersøgelser tyder på, at det ofte giver mere sikre resultater at sætte udefrakommende til systematisk at vurdere evidensen på et område end ved at efterspørge en ekspertudtalelse” (Huset Mandag Morgen 2005: 16). Da der ikke angives, hvilke undersøgelser, det handler om, er det vanskeligt at ’efterprøve’ denne påstand, men jeg betvivler den egentlig ikke. Jeg undrer mig snarere over, hvorfor ekspertholdninger overhovedet optræder på evidensstigen: Hvem andre end journalister – og måske politikere, der legitimerer deres egen interesse gennem nedsættelse af et nøje udpeget ekspertudvalg – kan finde på at tillægge ekspertholdninger videnskabsmæssig autoritet? ”Ekspertes har ofte vaner, kæpheste og interesser” lyder det videre i debatoplægget (ibid: 16 & 30). Igen kan jeg ikke være uenig, det gælder også fortalere for og kritikere af evidens.

Tredje trin på stigen er sammenligninger – også kaldet *almindelig benchmarking* – af resultater fra to eller flere forskellige enheder, der benytter forskellige metoder. Disse er der, ifølge Huset Mandag Morgen, mange af (ibid: 16 & 29). Sådanne undersøgelser kritiseres for, at de anvendte metoder eller indsatser ofte ikke er klart beskrevet, og er karakteriseret ved udvælgelsesskævhed: ”De mest engagerede ansatte og de ’letteste’ brugere er med i projektet. De ’tunge’ og usamarbejdsvillige brugere falder fra, og de sløve ansatte gider ikke”. Set fra et videnskabeligt synspunkt er dette selvfølgelig problematisk, hvis man betragter resultaterne som repræsentative. Til gengæld ville et sådan studie være særdeles interessant som kritisk case (Flyvbjerg 2006), hvor man ville kunne slutte: Virker det ikke her og er der udfordringer her med de mest engagerede ansatte og ’letteste’ brugere, vil der sandsynligvis også være det andre steder. Endnu en kritik af disse metoder anføres som ”Udefrakommende faktorer har frit spil, f.eks. konjunkturer, lokal udvikling eller teknisk udvikling” (Huset Mandag Morgen 2005: 16 & 30). Til dette kan fristes til at sige: Ja, det er jo synd, for sådan er virkeligheden også, når ’metoderne’ skal implementeres i andre sammenhænge. Det er netop det, der gør, at undersøgelsesmetoder, der kan gribe denne kompleksitet (f.eks. case-

studier) giver bedre grundlag for reflektiv implementering, end de der søger at studere metoder som isolerede fra konteksten.

Matchet kontrolgruppe (også kaldet systematisk benchmarking) ligger nummer fire på evidensstigen. Forskellen til undersøgelserne på trin tre er, at de grupper, der sammenlignes, identificeres som sammenlignelige enten ved, at de er ens, eller ved, at man kan kontrollere for betydningsfulde baggrundsvariable som eksempelvis social baggrund. Også disse undersøgelser kritiseres for, at metoderne ikke er ordentlig beskrevet. Dertil kommer, at det ofte er svært at finde en tilstrækkelig godt matchet kontrolgruppe, og at kontrolvariable, der bruges til at gøre enhederne sammenlignelige ofte er tilfældige og baseret på, hvad man kan finde i offentlige registre (Ibid. 16 & 29-30). Vi er nu nået lige over halvvejs på stigen, og allerede nu viser det sig, at kravene til gennemførsel af den beskrevne undersøgelsesmetode, kan være meget svære at indfri – krav, som ofte bliver stillet af de store fonde, der giver midler til projekter. Dertil kommer, at man kan stille spørgsmål ved nytten af denne type viden, selv når det lever op til kravet om ’matchet kontrolgruppe’, da det jo er ret sjældent, at sagerne og enhederne (f.eks. kommunens organisering af arbejdet, klientellet etc.) i virkelighedens verden er matchet til forsøgopstillingen. Hvis de var det, ville det ikke være så svært at finde en egnet kontrolgruppe. Virkelighedens mangfoldighed og kompleksitet er fuld af ’fejlkliller’, eller rettere faktorer, som gør, at en metode, der har vist sig virkningsfuld i en undersøgelse med matchet kontrolgruppe, ikke har samme virkning, når man implementerer den andre steder.

Femte trin på stigen er *kohorte- eller panelstudier*. Det vil sige en undersøgelsesmetode, hvor man følger en gruppe af individer med samme kendetegn over en længere periode, og indenfor denne gruppe laver sammenligninger ud fra udvalgte faktorer, der adskiller dem. F.eks. vil man kunne følge alle anbragte børn født i et givent årstal, og så sammenligne, hvordan det går henholdsvis plejebørn og børn anbragt på institutioner, eller man kunne nøjes med at kigge på

gruppen af plejebørn, og her indenfor kigge på betydning af, hvorvidt der var afholdt jævnlige børnesamtaler. Igen fremfører Huset Mandag Morgen en kritik, der går på, at metoden eller indsatsen ikke er klart beskrevet. Derudover påpeges det, at underliggende udvikling er meget svær at kontrollere for, og at det kan skabe resultater i retning af 'ingen indsatser tilsyneladende virker'. Derudover peges på, at der kan være stort frafald – og det er ofte ikke tilfældigt, hvem der falder fra. Videre, at sådanne undersøgelser er svage i forhold til at pege på, hvilken vej årsag og virkning vender (Ibid: 16 & 30). Jeg er enig i alle disse kritikker og konkluderer videre, at i samspil gør disse problematikker omkring kohorte- og panelstudier dem til et useriøst vidensgrundlag for politik og praksis. Det undrer mig derfor, at netop disse er så højt placeret på stigen. Huset Mandag Morgen peger endvidere på, at resultaterne kan være svære at knytte til praksis. Hvad får man f.eks. ud af at vide, at anbragte børn klarer sig dårligere end andre børn? Særligt nytteløst – eller decideret farligt – bliver det, når vi heller ikke kender årsag – virkning; de komplekse dynamikker, der skaber virkningerne. Et eksempel på en sådan hovedløs og farlig anvendelse af resultaterne fra den type studier, kunne være, hvis man på baggrund af sammenligning af, hvordan det går henholdsvis anbragte og ikke anbragte børn, konkluderer, at så skal vi i videst muligt omfang undgå anbringelser.

Sjette trin på evidensstigen udgøres af *lodtrækningsforsøg*, hvor deltagerne deles i to (eller flere) grupper via lodtrækning: Den ene gruppe får så indsatsen, f.eks. kognitiv terapi; mens den anden gruppe ikke gør. Deltagerne testes før og efter indsats, og udviklingen mellem før og efter sammenlignes de to grupper imellem. Denne type studier findes der ifølge Huset Mandag Morgen kun få af. I sådanne undersøgelser bliver indsatsen typisk beskrevet præcist; alligevel kan der dog stadig være problemer med at overføre metoden og resultaterne heraf til andre sammenhænge (ibid: 16 & 30). Med indsigt i det sociale og pædagogiske arbejde, kan dette ikke undre: Når metoderne er nødt til at være relativt simple og i hvert

fald stiliserede (uden fleksibilitet) for at kunne beskrives klart, kan de ikke tage hensyn til problemernes 'vilde karakter' og forskellighed. Samtidig vil konteksten indvirke på effekten, f.eks. hvilken kommune/institution, man implementerer den i. Huset Mandag Morgen peger derudover på risikoen for placebo-effekt, samt at der kan være problemer med frafald, hvis indsatsen stiller store krav til deltagerne sammenlignet med kontrolgruppen. Igen er jeg enig i problematiseringen, hvortil jeg vil tilføje endnu et par kritikpunkter. For det første kan selve forsøgstilgangen anskues som uetisk, fordi den netop forudsætter, at man hverken involverer borgeren i beslutningen om indsats eller ej, eller lægger en faglig vurdering til grund – i stedet afgøres det ved lodtrækning. Det er at eksperimentere med en borgers velfærd, og at gøre det hen over hovedet på ham/hende. For det andet kan selve oplevelsen af, at man bliver påtvunget en indsats – eller omvendt snydt for en indsats – påvirke effekten af indsatsen. Dette kan man selvfølgelig løse ved at undlade at informere om forsøgsopstillingen, men det tilføjer så endnu en uetisk dimension til den type undersøgelser.

Øverst på evidensstigen finder vi *systematiske oversigter*, det vil sige litteraturreviews med henblik på overblik over resultaterne af flere studier, som skal være udvalgt og vurderet efter systematiske kriterier (ibid: 16 & 29), læs: De skal rangere højt på evidensstigen. Huset Mandag Morgen mener, at der kun laves få af disse. Den høje placering på stigen begrundes med, at når mange små studier kan lægges sammen til et stort, øger det graden af evidensen markant (Ibid: 16). Det er klart, at flere undersøgelser, der peger i samme retning, øger sandsynligheden for, at der er noget om resultatet. Imidlertid lider de systematiske oversigter netop ved, at de i den grad prioriterer undersøgelser, der er placeret højt på evidensstigen, da disse som anført har deres ulemper og svagheder. Huset Mandag Morgen er imidlertid heller ikke selv helt ukritiske overfor sådanne oversigter. Således peger de på en offentliggørelsesbias: "Der er en tendens til, at små studier, der ikke viser effekt, ikke offentliggøres, især hvis de er betalt af medicinalindustrien" (ibid: 16). Dette problem er dog på ingen måde afgrænset til

medicinalindustrien, men omfatter også det sociale og pædagogiske område. Det er ingen hemmelighed, at fonde, kommuner og private organisationer hellere vil fremvise positive resultater end det modsatte.

Fortalere for evidens (i evidensstogens forstand) beklager, at der kun findes lidt viden på stogens højeste trin. Som det er fremgået af ovenstående, er dette – set med videnskabelige briller – ikke den primære problematik, da undersøgelsesmetoderne på de højeste trin ikke nødvendigvis giver hverken bedre eller mere anvendelig viden. Problematikken er snarere, at der ikke findes sikker viden, som kan forudsige, hvad der sker, hvis vi anvender en given metode eller indsats. Vi er dømt til at eksperimentere – og det kan vi så gøre mere eller mindre fagligt og etisk forsvarligt. Den type viden, som anerkendes af evidensfortalerne kan sige noget om sandsynligheden af et givent udfald – hvilket ikke er uinteressant, slet ikke. Dog bliver det farlig viden, hvis man ikke er opmærksom på, at der kun er tale om sandsynlighed, og at der også vil være undtagelser. Hvis vi tror, vi ved (fordi vi arbejder evidensbaseret), så er der risiko for, at vi glemmer fagligheden og etikken.

Vi kan ikke undslippe eksperimentet: Hvad så?

Men hvad er alternativet så – hvad gør vi, når vi ikke kan undslippe eksperimentet. Mit bud er ikke, at man skal undlade at arbejde evidensbaseret. Man skal bare ikke gøre viden til Gud, og man må droppe hierarkiseringen og i stedet forholde sig reflektivt til, hvad forskellige typer af viden kan og ikke kan. Man må vedkende sig usikkerheden og handle der ud fra. Det gælder om at bruge viden som en 'tænke-ressource' fremfor som koncepter eller redskaber. Man skal have hovedet med sig, og man må inddrage borgeren ligeværdigt. I det sociale og pædagogiske arbejde er der brug for borgerens viden og medspil – det gælder uanset, om han/hun er barn, ung eller voksen. Det gælder om at skabe et tillidsbaseret rum, hvor borgerens viden og livsønsker, den professionelles faglighed og erfaringer samt den videnskabeligt producerede viden kan komme i spil med hinanden. Supplere, understøtte og udfordre hinanden.

Hvorfor tillid – kunne man spørge?

Som nævnt er vilde problemer karakteriseret ved kompleksitet, som forårsager usikkerhed i viden. Ifølge Luhmann (1988, 2005) kan en sådan kompleksitet håndteres enten gennem tillid eller institutionaliseret mistillid. Alternativt bliver man handlingslammet, og desuden psykisk belastet. Institutionaliseret mistillid er forskellige kontrolmekanismer, der kan inddæmme usikkerheden. Det (naivt) at læne sig op af evidens såvel som dokumentationskrav kan ses som et udtryk for institutionaliseret mistillid. Både tillid og institutionaliseret mistillid reducerer kompleksitet og gør det muligt at handle. Men, mens tillid er forpligtende og motiverende, er institutionaliseret mistillid demoraliserende og dis-empowering. Dette er ikke kun en teoretisk pointe, men også et fund i et treårigt forskningsprojekt om tillid og mistillid i socialt og pædagogisk arbejde med børn og unge i udsatte positioner. (www.tillid.ruc.dk, se også Warming og Christensen 2016).

Evidens og tillid – et umage par?

Hvad er så sammenhængen mellem evidens og tillid? Er de et umage par? Ja, jeg vil hævde at det er tilfældet, hvis evidens bliver andet end en tænke-ressource på lige fod med andre tænke-ressourcer i det ligeværdige samarbejde mellem borger og professionel. Der behøver ikke være en direkte modsætning, men der er stor risiko for at det i praksis bliver sådan.

For det første fordi, kravet om evidensbaseret og dokumentation herfor i sig selv kan anskues som et udtryk for institutionaliseret mistillid. For det andet fordi evidensbaserede programmer, koncepter og metoder trækker i retning af standardisering og ens tilgang til alle borgere/børn/unge af en særlig slags, hvor deres medvirken skal underordnes metoden. For det tredje fordi evidensbaseret og dokumentation heraf tager tid – og underminerer herigennem også på den måde muligheden for at arbejde tillidsbaseret. Tillidsbaseret socialt og pædagogisk arbejde er nemlig ikke noget, man gør med et snuptag – det tager tid og engagement både at opbygge og vedligeholde tilliden.

Gør evidens så mere skade end gavn?

Mit svar er: Ja, hvis det ekskluderer re-

fleksion og responsivitet, fremfor at indgå som ressource i det ligeværdige samarbejde. Og det er der desværre stor risiko for, at det gør, hvis man forstår evidens ud fra evidensstigen. Det skyldes, at den type studier, der bedst understøtter refleksion, rangerer lavest, samt at de, der rangerer højest, helt ignorerer borgerens viden, livsønsker og eksistens som unik anden.

Mit svar er også et ja, fordi evidensreligionen er opium for magthaverne – det bedøver deres indsigt i eksperimentets uundgåelighed: Derved legitimeres den uetiske og afmægtiggørende 'handlen hen over hovedet på folk'.

Og ja, fordi evidensbaseret og dokumentation heraf tager tid fra kerneopgaven.

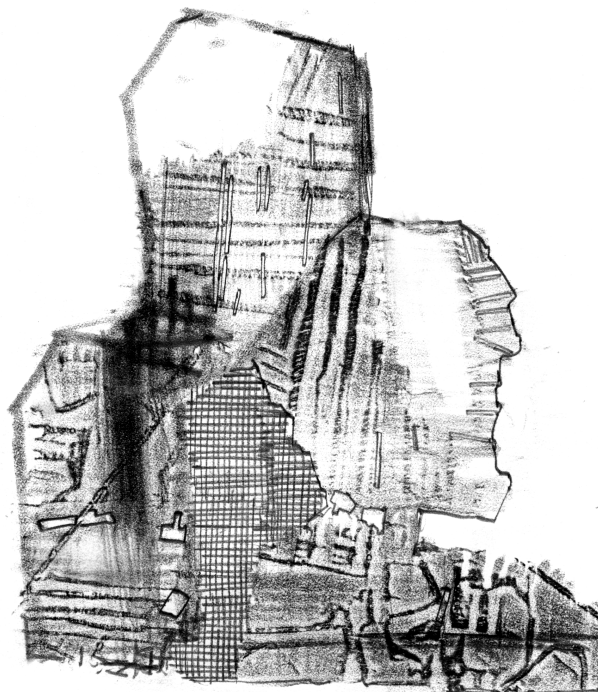
På den baggrund vil jeg afslutningsvis reformulere uddybningen af Huset Mandag Morgens fordring til den hensigtsmæssige praksis: Omhyggelig, responsiv og kritisk inddragelse af forskellige typer af viden i det ligeværdige samarbejde med borgeren.

- *Omhyggelig* – fordi det er en etisk forpligtelse at udvise omhu i valget af den bedst mulige løsning.
- *Responsiv* – fordi det er en etisk forpligtelse at anerkende den anden som unik (derfor også tilføjet ligeværdigt samarbejde), og fordi sociale problemer ofte er komplekse. Det er naivt at tro, at man kan afdække problemerne fuldt ud for derefter at sætte ind med rette indsats, også – men ikke alene – fordi borgeren selv er (med- eller modspilende) aktør i indsatsen.
- *Kritisk* – fordi man ikke uden videre skal acceptere etablerede teorier, modfænomener, generaliseret viden eller simpel årsag-virkning tænkning.
- *Forskellige typer af viden* – ud fra indsigten i, at evidensstigen er ideologisk – forskellige typer af viden kan noget forskelligt; inklusiv forskellige typer af videnskabelige undersøgelser, borgerens indsigt i eget liv og den professionelle erfaringer.

Litteratur:

- Flyvbjerg, B. (2006) 'Five Misunderstandings About Case-Study Research' *Qualitative Inquiry* 12(2): 219-245.
- Greenhalgh, T. (2000) 'How to Read a Paper. The basics of Evidence based medicine' London. BJM Publishing Group.
- Huset Mandag Morgen (2005) 'Virker velfærden? – et debatoplæg om evidens og velfærd' Mandag Morgen.
- Krogstrup, H. K. (1997) 'Brugerinddragelse og organisatorisk læring i den sociale sektor'. Systime.
- Levinas, E. (1969) 'Totality and Infinity: An Essay on Exteriority' Duquesne University Press, GB.
- Luhmann, N. (2005/1968) 'Tillid – en mekanisme til reduktion af social kompleksitet' København: Hans Reitzels Forlag.
- Luhmann, N. (1988) 'Familiarity, Confidence, Trust: Problems and Alternatives' i D. Gambetta (ed.) *Trust: Making and Breaking Cooperative Relations* Padstow, Cornwall: Basil Blackwell Ltd.
- Warming, H. og Christensen, M. (2016) 'Tillid i socialt og pædagogisk arbejde med børn og unge i udsatte positioner'. Akademisk Forlag. København.

Hanne Warming, Professor, Roskilde Universitet, Institut for Samfund og Globalisering.
hannew@ruc.dk

Illustrationer Gert Hansen